

9. Riskinventering och Robusthetsanalys

ANDERSTORP

i Gislaveds kommun

juli 2004

Sammanfattning

INNEHÅLL

Bakgrund	
Risker och robusthet	
Ett robust samhälle	
Hållbar utveckling	
Beredskapshänsyn	

Riskanalyser	
Vad är en riskanalys?	
Varför riskanalyser?	
Hur kan kommunen arbeta med riskanalyser?	

Riskhanteringen i Gislaveds kommun.....	
Beredskap	
Räddningstjänsten i Gislaved	

Sammanfattning av delområdena	
Riksintressen	
Energi, el och värme.....	
Vatten och avlopp.....	
Avfallshantering	
Telesystem och informationsteknik	
Vägar och motortrafik	
Järnvägen.....	
Hamn, sjötransport, flygplats, flygtransport.....	
Farliga ämnen i industriprocesserna.....	
Hantering/transporter av farliga ämnen.....	
Geologiska och hydrologiska risker.....	
Långsiktiga hot.....	

Sammanställning av sårbarhetsfaktorer, riskmatriser	
Kommunens styrkor och svagheter	

Bilaga	
Sammanfattning av rapporten ”Översvämningen i Arvika, Hösten 2000”	

*”Använd sunt förnuft,
gör det metodiskt
och gör det framförallt i tid”*

Detta är en sammanfattning av riskinventering och robusthetsanalys över Anderstorp i Gislaveds kommun. Rapporten är tänkt att användas som ett underlagsmaterial i arbetet med den fördjupade översiktsplanen för orten med början 2002. Fullständig version finns att tillgå på Kommunstyrelsekontoret.

Bakgrund

När det blir strömavbrott en kväll inser man hur beroende vi är av elektriciteten. Ljuset slocknar. Tevattnet, som var på väg att koka, kallnar. Kyl- och frysskåpen slutar surra, tvättmaskinen stannar mitt i sitt program och kylan börjar krypa in. TV:n har slocknat, men hela den värld där svagströmmen härskar fungerar som t ex telefonen, den lilla transistorradion och ficklampan.

Europas politiska omvälvningar de senaste åren har ändrat den säkerhetspolitiska och militärstrategiska situationen i omvärlden och minskat risken för militära stridshandlingar av konventionellt slag. Nu är det nya hot, mer indirekta och ofta mycket komplexa till sin natur, som är de största hoten mot vårt samhälle. Det kan vara t ex skador på samhällsviktig infrastruktur, sabotage, haveri, olyckor, naturkatastrofer, förorening, klimatförändring och föroreningar i mark, luft och vatten.

Storskaliga försörjnings- och informationssystem blir alltmer komplexa och växer fram allt snabbare. När systemen byggdes upp har sårbarheten sällan varit föremål för större överväganden, så större olyckor och naturkatastrofer har visat på brister i kommuners handlingsberedskap. Det handlar om miljöstörningar, giftutsläpp, bränder, datahaverier, översvämningar, personskador och på sina håll även terrorism, som ofta aktualiserat serviceansvaret gentemot kommuninvånarna.

Framtida utmaningar kräver att vi förbereder oss. Det nationella krishanteringssystemet måste fungera i hela hotskalan fred–kris–krig. Vi måste tänka det omöjliga och göra det möjliga och framförallt i tid. Svåra kriser följer inte den traditionella organisationsstrukturen i samhället och berör därmed flera olika myndigheter och aktörer samtidigt. Fungerar inte den tvärsektionella

samordningen riskerar uppgifter att falla mellan olika ansvarsområden och samlade bedömningar går förlorade. Vi måste våga förändra och bryta traditionella system och handlingsmönster.

För att oacceptabla sårbarheter inte ska byggas in i vår samhällsstruktur krävs kunskap om robusthet, skydd, kris- och konsekvenshantering. Det krävs också kunskap om hur vi ska skydda oss mot olika typer av intrång, förstörelse och spridning av farliga ämnen och organismer. Kommuners vilja är oftast stor när det gäller att få grepp om vilka risker som finns och hur de ska arbeta med dem, men att de famlande söker redskap och rutiner för detta. Vi behöver veta hur vi står idag och hur utvecklingen ska ske. Nya mål och strategier måste formuleras liksom att kunskap och resurser måste skapas. Det är därför viktigt för riskhanteringen att vara en naturlig del i den fysiska planeringen och att det utarbetas hållbara rutiner för denna.

Risker och robusthet

Att skapa goda och säkra miljöer för alla medborgare bör vara ett övergripande mål för samhällsplaneringen. För att åstadkomma detta måste samhället vara robust, alltså motståndskraftigt mot yttre och inre påfrestningar. Svåra påfrestningar kan sägas vara olika typer av extrema situationer, som utvecklas från till exempel en olycka, en naturkatastrof eller ett sabotage till att omfatta flera delar av samhället. Tillståndet kan därmed bli av en sådan omfattning att det uppstår allvarliga störningar i viktiga funktioner eller hotar grundläggande värden i samhället.

Det är emellertid inte enbart plötsliga olyckshändelser som utgör hot mot vårt samhälle utan även smygande förlopp som långsiktiga hot. Exempel på sådana kan vara buller, radioaktivt nedfall, brottslighet liksom utsläpp till mark, luft och vatten.

Samhällsutvecklingen medför en förändrad situation för samhällets sårbarhet. Detta pågår bl a strukturomvandling, övergång till storskaliga system, en fortgående urbanisering, kommunikationsberoende, både i fråga om transporter och telekommunikation och inte minst ett ökat utlandsberoende. På många områden har utvecklingen gått så långt att det är omöjligt, eller i alla fall svårt, att återgå till äldre eller enklare teknik. Komplexiteten i systemen medför också komplicerade beroenden. Utvecklingen härvidlag styrs ofta av fredssamhällets önskemål och behov och ofta uppmärksammar man i efterhand en ökad sårbarhet. Sårbarhetsstudier utgår ofta från hotbilder som behandlar beredskap och krig, men många av de skadehändelser som kan inträffa i krig har ofta paralleller i fredssamhället. Åtgärder som vidtas i fred för att minska olika systems sårbarhet i krig ökar också störningståligheten i fred. Därför är det viktigt att man arbetar med riskhantering i även den vanliga samhällsplaneringen.

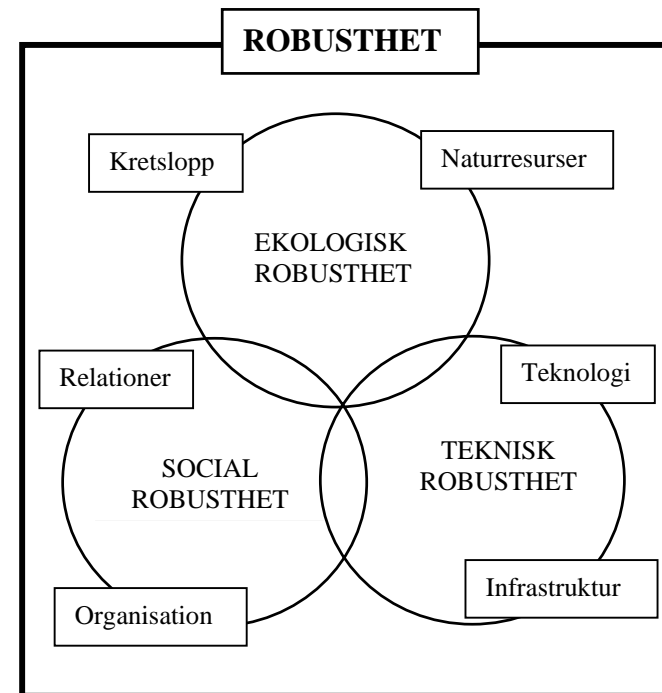
I totalförsvarsbeslutet hösten 2001 gav riksdagen de första beskedet om hur krishantering ska fungera. I juni 2002 lades Överstyrelsen för civil beredskap, ÖCB, ner och stora delar av verksamheten fördes över till den nya Krisberedskapsmyndigheten, KBM. Systemet med att indela det civila försvaret i funktioner utvecklades även om ansvariga sektorsmyndigheter behåller sitt expertansvar. Detta innebär att kommunernas och länsstyrelsernas krishanteringsansvar förstärks och naturligtvis kvarstår uppgiften att planera för den yttersta krisen, kriget.

På den regionala nivån har länsstyrelserna ett områdesansvar för svåra påfrestningar i fred och för höjd beredskap. Länsstyrelserna ska genomföra risk- och sårbarhetsanalyser med inriktning på alla de

förhållanden som kan ge upphov till en allvarlig krissituation inom länet.

Ett robust samhälle

Det talas alltmer om behovet av att göra samhället robust och hållbart, vilket är tydligt även i utlandet. Man delar in samhället i *ekologisk*, *social* och *teknisk robusthet*. *Ekonomisk robusthet* ingår med olika innebörd i samtliga aspekter. De olika aspekterna måste ses i ett helhetsperspektiv liksom att ett hänsynstagande måste tas till dem alla vid samhällsplaneringen.

Ekologisk robusthet förutsätter att ekologiska kretslopp inte rubbas. *Social robusthet* innefattar allt från relationer mellan individer till kollektiva regelsystem, hur ansvarsfördelningen inom olika områden organiseras på alla de nivåer som finns i ett modernt samhälle. Förutsättningarna för ett robust samhälle är demokratisk delaktighet i beslut som direkt eller indirekt rör individen och kollektivet. *Teknisk robusthet* är avhängigt den teknologi som utvecklas för ett långsiktigt hållbart samspel med samhälle och natur liksom kvaliteten på den infrastruktur som är nödvändig för ett modernt samhälle.

KBM har formulerat sin vision för ett robust samhälle med hög livskvalitet för alla, vilket kan sammanfattas i; helhetssyn, närhet och delaktighet, tillgänglighet och kommunikation, tekniska försörjningssystem samt hållbar utveckling. Grannskapet är det som individen känner trygghet och samhörighet i och är ett av de viktigaste fundamenten i ett robust samhälle.

Hållbar utveckling

Ett robust samhälle bör sträva mot hållbar utveckling. Mark och vatten ska användas på ett sätt, som innebär långsiktig hushållning med naturresurser ur såväl ekologisk, social som samhällsekonomisk synvinkel. Mark- och vattenområden ska användas till de ändamål de är bäst lämpade för och som medför en god hushållning från allmän synpunkt.

Beredskapshänsyn

Beredskapshänsyn i samhällsutvecklingen har blivit ett allt viktigare begrepp. Det svenska samhällets beroende av omvärlden yttrar sig i en rad olika hotbilder under fredstid, kris och krigstillstånd. En grundtanke i den beredskap som byggts upp i samhället och som nu vidareutvecklas är, att redan i fredstid, bygga in en motståndskraft

mot kriser och krig. Det gäller såväl i beredskapsplaner som i investeringar i reservsystem.

En kris inträffar nästan alltid i en kommun och därför måste samhällets beredskap och förmåga att hantera krissituationer byggas underifrån. Om en ökad förmåga att hantera kriser skapas i den vardagliga verksamheten, på den lokala nivån, ökar samhällets förmåga att hantera även allvarliga kriser. Kommunerna har därför en nyckelroll i krisberedskapsarbetet. Först när det blir stora svårigheter att på lokal nivå hantera situationen kan den regionala och centrala nivån till vissa delar ta över ansvaret, i övrigt bör de i första hand vara ett stöd.

Riskanalyser

Alla tar vi risker, men vi vill gärna *i förväg* veta *vilka* de är, vilken *sannolikhet* de har och vilka *konsekvenserna* blir om olyckan är framme. Det gäller oss som individer, men i lika hög grad företag, kommuner och samhället som helhet. Man kan inte ta hänsyn till något man inte tänkt på, i alla fall inte medvetet. Att arbeta med hälsa och säkerhetsfrågor är inte enkelt. Det är stort och sträcker sig över lång tid och kräver lokal kännedom om varje enskilt objekt.

Riskhänsyn i fysisk planering handlar om åtgärder i fråga om mark- och vattenanvändning, bebyggelseutveckling och infrastruktur i syfte att minska riskerna för människor, miljö och egendom. Kommunerna har det övergripande ansvaret för miljö, hälsa och säkerhet i den fysiska planeringen.

I huvudsak kan följande typer av riskreducerande åtgärder vidtas vid planläggning:

- Lokalisering av bebyggelse och verksamhet till lämpliga områden utifrån säkerhetsaspekter.
- Bestämmelser om skyddsavstånd mellan bebyggelse och verksamheter som medför olycksrisk.
- Bestämmelser om utformning och placering av byggnader, tomter och övriga anläggningar, t ex inbördes placering av byggnader/funktioner på tomt, byggkonstruktion, byggnadshöjder och byggnadsform.
- Särskilda åtgärder, t ex inlösen av fastigheter.

Vad är en riskanalys?

Det finns fyra punkter man kan använda sig av för att bedöma risker, att göra en riskanalys; identifiera riskerna, värdera dem, beskriv konsekvenserna och bedöm sannolikheten. Ju större sannolikhet och konsekvens, desto större är risken. För att få en klarare bild över en kommuns risker kan man använda sig av riskmatriser. Där graderas sannolikhet och konsekvens 1 - 5. Är *sannolikheten* 3 och *konsekvensen* 4 är *risken* 12, då sannolikhet x konsekvens = risk.

Varför riskanalyser?

Syftet är att minska och helst förhindra konsekvenserna av olyckor och allvarliga störningar inom kommunen, liksom att de är ett underlag som ska ge kunskap. Säkerhet och trygghet för människor som besöker, bor eller arbetar i kommunen är avgörande för välfärden och därmed ett viktigt politiskt mål.

Argument för riskanalys, för att minska sårbarheten i försörjningssystemen, är t ex att trygga prioriterade behov, samordna insatser för freds- och beredskapsbehov och etablera samverkan mellan kommuner, landsting, näringsliv, elblock och länsstyrelse. Andra argument kan vara att kunskaperna vidgas, möjligheter skapas och att förankring sker på grannskapsnivå. Den kan användas som

underlag för ansökan om bidrag, bidra till ökad motivation, förbättra samverkan och att man kan sänka sina skade- och försäkringskostnader.

Hur kan kommunen arbeta med riskanalyser?

En arbetsgrupp bör bildas med representanter från t ex kommunstyrelsekontor, räddningstjänst, teknisk nämnd, bygg- och miljökontor, informationsavdelning, socialförvaltning m m.

Riskhanteringen i Gislaveds kommun

Beredskap

Förmågan på lokal nivå är grunden för beredskapen, vilken kompletteras med åtgärder på regional och central nivå. Det är statens, kommunens, företagens och invånarnas gemensamma förmåga som avgör hur sårbart samhället är i fred, kris och krig.

KBM har i sina kontakter med bl a länsstyrelse, Svenska Kommunförbundet och kommuner konstaterat att ersättningssystemet bör ses över, förändras och anpassas till de förändringar som skett i omvärlden. De nya förutsättningarna som tyngdpunkt i svåra kriser i fred och större krav på sektorsövergripande samordning gäller i högsta grad också den lokala nivån. Nuvarande riktlinjer för handläggning av det Civila försvaret i Gislaveds kommun bygger på de gamla förutsättningarna och ligger därmed inte i fas med den nya lagen från 2003 om hantering av extraordinära händelser. Nuvarande lag om räddningstjänst ersattes från den 1 januari 2004 av en bredare lag avseende skydd mot olyckor. Dessa lagar – och det vi kallar kommunal riskhantering – har många beröringspunkter, så det torde vara bäst att hantera dessa frågor sammanhängande i flera fall.

Konsekvenserna för Gislaveds kommun blir att nuvarande handläggningsorganisation måste omarbetas och ny inriktning fastställas. Den nu startade Risk- och sårbarhetsanalys (RoSa) inom kommunens förvaltningar visar klart och tydligt på att olyckor med personskador, händelser med stora kapital- eller förtroendeförluster har höga risktal. Händelser som inte bara ska identifieras utan i det kompletta arbetet i så stor utsträckning som möjligt ska motverkas eller förebyggas alternativt skapa verksamma kommunövergripande åtgärdsplaner för. Verksamhetsområden som kommunal riskhantering och folkhälsofrågor liksom arbete inom ramen för Trygg och säker kommun, tangeras.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen är länets högsta civila totalförsvarsmyndighet och har ett särskilt ansvar för olika funktioner inom civilförsvaret. Inom länsstyrelsen i Jönköpings län leder och samordnar försvarskansliet den civila beredskapen inför händelser i såväl krig som fred. Exempel på händelser kan vara väpnat angrepp samt störningar i elförsörjningen, telekommunikationerna eller vattenförsörjningen.

Länsstyrelsens uppgift är att verka för ett säkrare samhälle genom att t ex utöva tillsyn över den kommunala räddningstjänsten, vara beredd att ta över ledningsansvaret för räddningstjänsten liksom att planera och öva insatser för händelser som kan drabba länet.

Räddningsverket

Räddningsverket har ansvar för tillsyn inom områdena; Räddningstjänstlagen, Lagen om transport av farligt gods (den del som omfattar säkerhetsrådgivare), Lagen om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor, Seveso-lagen samt Lagen om brandfarliga och explosiva varor. Räddningsverket genomför även tillsyn samt ger vägledning och

stöd åt länsstyrelser, kommuner och lokala polismyndigheter i deras tillsyn på regional och lokal nivå.

Räddningstjänsten

Med räddningstjänst menas ”de räddningsinsatser som staten eller kommunerna skall svara för vid olyckshändelser och överhängande fara för olyckshändelser för att förhindra och begränsa skador på människor eller egendom eller i miljön”.

Civilförsvaret i Gislaved

Civilförsvarsföreningen i Gislaved rekryterar och utbildar hemskyddsombud.

Hemskyddet

Hemskyddet innebär att civilförsvarsföreningen i en kris eller krigssituation skall vara samhällets normala räddningsorganisation, behjälplig att lösa de extra ordinära problem som uppstått. Hemskyddet utbildar och informerar allmänheten i självskydd och hemberedskap, delar ut andningsskydd och hjälper till att ställa ordning skyddsrum m m.

Befolkningsskydd

Med befolkningsskydd avses åtgärder för att skydda befolkningen och civil egendom från krigets verkningar. Sådana åtgärder är bl a utrymning och inkvartering, ordningsställande av skyddsrum och skyddade utrymmen, tillhandahållande av andningsskydd, mörkläggnings och information om självskydd.

Verkskyddet

Verkskyddet är en beredskapsorganisation som under höjd beredskap har till uppgift att, vid den anläggning där det organiserats, medverka vid skydd av verksamheten och personalen

samt i räddningstjänst. Verkskydd ska finnas vid en anläggning, om det vid anläggningen bedrivs verksamhet som har stor betydelse för totalförsvaret och om anläggningen med hänsyn till sin belägenhet eller verksamhetens art kan antas bli särskilt utsatt vid stridshandlingar. Inga verksamheter med verkskyddsreläggande finns idag, men krigsplacerad personal finns inom t ex energi- och VA-området.

Räddningstjänsten i Gislaved

På Gislaved-Anderstorp brandstation i Mossarp finns förutom räddningstjänstens administration även en heltidsstyrka bestående av en insatsledare, en styrkeledare och tre brandmän (1+1+3). På stationen finns 10 fordon och man betjänar Gislaveds och Anderstorps tätorter och landsbygd.

Räddningstjänsten i Gislaved och Gnosjö har ett nära samarbete med gemensam organisation för ledning och förebyggande verksamhet. Verksamheten består i huvudsak av två delar; utryckningsverksamhet och förebyggande verksamhet. Räddningstjänsten ingår också i Räddsam-F, en samverkan mellan länets olika räddningstjänster för att kunna vara effektivare och kraftfullare i sin strävan att skapa trygghet och säkerhet för de som bor, vistas och verkar i länet.

Kommunstyrelsen är räddningsnämnd i kommunen och dess arbetsutskott utgör räddningsnämndens utskott.

Räddningstjänstplan

Enligt Räddningstjänstlagen ska varje kommun upprätta en räddningstjänstplan som ska redovisa hur räddningstjänsten ska vara utformad och organiserad inom kommunen. Gislaveds räddningstjänstplan började gälla 2002.

Räddningstjänsten under höjd beredskap

Höjd beredskap är antingen skärpt eller högsta beredskap. Gislaveds kommun är placerad i prioritetsgrupp 5, vilken är den minst riskutsatta gruppen enligt den nationella klassificeringen. Enligt länsstyrelsens underlag kan kommunen drabbas av en händelse åtgången motsvarande en typskada. En typskada är den skada som en 250 kg minbomb förorsakar om den detonerar i en byggnad.

Kommunen har ansvar för att skydda befolkningen och egendom i ofred. Skyddsrum, skyddade utrymmen och andningsskydd måste då finnas liksom att räddningstjänsten måste förstärkas. Men framförallt måste hela kommunen fungera även vid brist på varor, elektricitet och personal.

För Gislaveds kommun finns en särskild grupp för kommunal ledning vid kris och katastrof. Räddningschefen eller dennes företrädare är vanligen sammankallande. Räddningschefen är samordnare av kommunal beredskapsplanläggning. En av de ställföreträdande räddningscheferna ingår i kommunens grupp för ”Psykosocialt omhändertagande”. En insatsledare har särskilt uppdrag som samordnare av kommunal riskhantering varmed menas kommunförvaltningens interna riskhanteringsarbete.

Insatstider

Styrkan ska ha lämnat brandstationen inom 90 sekunder efter larm. Inom Gislaveds och Anderstorps tätorter ska man vara på plats inom tio minuter. Till stationen finns även en deltidstyrka bestående av en styrkeledare och två brandmän. De har beredskap i hemmet och ska ha lämnat brandstationen inom 10 minuter efter larm. Körtiden är beräknad efter sommarvägslag.

Gislaveds kommun har en sådan geografisk utsträckning att insatstiderna blir förhållandevis långa och delar av kommunen är svåra att nå. Detta innebär att det kan ta 20 minuter eller längre för räddningsstyrkorna att nå fram. Anledningen till denna långa tid är framförallt vägsträckning och vägstandard och för att försöka motverka detta har man tecknat räddningstjänstavtal över kommungränserna. För objekt man nödvändigtvis behöver kortare insatstid till kan speciella åtgärder behöva göras som t ex automatiska larm och sprinkler anslutna till räddningstjänsten via larmcentral samt intern skyddsorganisation. I Anderstorp finns möjlighet till släckvatten överallt, antingen genom sprinkling eller i annat fall egen bassäng med tryckstegring. Bebyggelsens karaktär och verksamheten i det aktuella byggnadsbeståndet utgör grunden för valet av ambitionsnivå för insatstiderna. Inom grupp I, högsta prioritet, finns bl a Anderstorp, vilket innebär att insatstider under 10 minuter bör eftersträvas. Grupp-I-objekt inom Gislaved-Anderstorpområdet där insatstiden kan överskrida tio minuter är bl a GP Plastindustri AB, Recticel AB, Gislaveds Folie AB, Holmbergs Fabriks AB och Gärdesskolan.

Varning, information och alarmering

Informationsrutiner vid svåra olyckor i fred ligger till grund för motsvarande rutiner under höjd beredskap. Internet i Sverige är, enligt PTS, alltför beroende av det globala domänsystemet DNS och fungerar i maximalt sju dygn utan tillgång till detta. Den svenska delen klarar dock i hög grad störningar eller avbrott i infrastrukturen bl a tack vare en uppbyggd reservkapacitet i det svenska nätet.

Vid gasutsläpp, stor brand eller annan allvarlig olycka, kan allmänheten varnas genom varningssignalen Viktigt meddelande till allmänheten, VMA. Tidigare har VMA bara sänts i Sveriges Radios

kanaler samt i SVT och TV4. Nu kan även de privata radiokanalerna sända VMA.

Avtal

Enligt kommunens räddningstjänstplan finns olika avtal med samtliga kommuner i länet genom Räddsam-F, med SOS Alarm, olika ägare/innehavare av automatiska brandlarmsanläggningar, vissa företag angående olika brandskyddsökande åtgärder, med Larmtjänst AB, med skorstensfejarmästare, räddningshundförare och Civilförsvarsförening.

Lägsta acceptabla försörjningsnivån, LAF

Kommunledningen ska definiera och besluta om denna. I Gislaveds kommun finns ingen sådan fastlagd.

Sammanfattning av delområdena

Riksintressen

I Anderstorp finns följande riks- och mellankommunala intressen:

Natura 2000-intresse:

- Anderstorps Store mosse

Riksintresse:

- Anderstorps Store mosse

Mellankommunala intressen:

- Väg 604 - Gnosjö
- Väg 27 – Värnamo
- Anderstorpsån - Gnosjö kommun
- Kollektivtrafiken
- Räddningstjänsten - Gnosjö

Energi, el och värme

Sydkraft Nät Västbo AB står för all elförsörjning i Anderstorp. Företaget har ingen egen produktion av elkraft, utan är helt beroende av stamnätet som löper bl a via Tranemo till Mossarp.

1988 beslutades att naturgas skulle introduceras i kommunen för att främja miljön och förbättra framtida energitillgång. Idag försörjs endast enstaka företag och byggnader via naturgasnätet, men antalet anslutningar växer. Sydkraft Gas vänder sig främst till industrisektorn, men även segmenten fastigheter, småhus och fordonsmarknaden är aktuella vid en utbyggnad. Tack vare gasen har antalet tunga transporter med bränsle minskat på väg 604.

Hotet att bli utan ström det största, då den har så stor betydelse för att så mycket ska fungera. Inne i Anderstorp har Sydkraft en och Vattenfall tre nordväst ifrån inkommande och två nordost utgående 40 kV-ledningar. Dessa går inte nära några bostäder och den del som tidigare gjorde det är kablade. Den 130 kV-ledning mellan Mossarp och Fänestad går genom Stötabo industriområde, men där finns inga bostäder.

Störningskänsliga användare ansvarar själva för att skaffa reservkraft. Företagen inom elförsörjningen ansvarar för och vidtar åtgärder för att förebygga och avhjälpa störningar som kan inträffa i fredstid. Dygnetruntbereidskap bidrar till att eventuella fel ska vara åtgärdade på en till en och en halv timme. Skadade ledningar förbikopplas inom samma tidsram. Skulle elförsörjningen slås ut under en längre tid, vid kris eller krig, finns beredskap för detta.

Gasledningar går igenom Anderstorp i form av en distributionsledning med 4 Bar. Här säger sprängämnesinspektionen, eller dess efterträdare på Räddningsverket, att det ska finnas folk inom 90 minuter för att åtgärda en läcka. Sydkraft har normalt en inställetid runt 30 minuter även på "icke arbetstid".

Vid kris finns tre vägar för kommunikation; allmänna telenätet, växel och egen radio.

Verksamheten finansieras helt med avgifter.

Vatten och avlopp

Råvatten tas från Nissan i Båraryd, norr om Gislaved och i form av grundvatten. Vattenbrist förekommer inte då de båda tåkternas brunnar ligger på mark som lutar mot Nissan. De båda brunnstäckerna i Båraryd och Eriksdal ligger med ett avstånd på några hundra meter ifrån varandra, vilket kan ses som för nära då de endast är skyddade mot lättare föroreningar som t ex oljespill eller förorenat vatten från vägbanan. Inom kommunen transporteras idag farligt gods precis intill dessa grundvattentäcker. Tillräckligt skydd mot större utsläpp i form av läckage från t ex en farligtgodstransport finns inte. Kommunen har annars en styrka i sitt grundvatten då detta redan är rent utan att passera reningsverk. Detta bidrar till att samhället blir betydligt mer robust när det gäller vattenförsörjningen.

Gislaved och Anderstorp försörjs av samma system, vilket i sin storskalighet ökar sårbarheten. En enda enhet försörjer ungefär hälften av kommunens invånare, alltså ca 15 000. Det som kan vara riskabelt är att marken är så infiltrationsbenägen att ett eventuellt utsläpp eller förorening snabbt når grundvattnet.

Sydskraft Nät Västbo AB är ägare till elnäten för elförsörjningen till vatten- och avloppsverk. De försörjer vattentornet liksom avloppspumpstationerna med ström och vattenförsörjningen har getts högsta prioritet. Skulle avloppsreningsverket sluta fungera spolas förorenat vatten ut i recipienten Nissan. Nödutlopp finns, vilket innebär att ingen ström behövs för att transportera bort vattnet.

Larmanordningar finns för både vatten- och avloppsförsörjningen. Skulle ett längre strömavbrott om några dagar inträffa har man ändå stora möjligheter att förse invånarna med basala behovet av dricksvatten. Tolv reservaggregat finns hos Gislaved Energi AB för kommunen att tillgå.

Reningsgraden i Gislaveds avloppsreningsverk är ca 95 %.

Intern diskussion kring LAF har förekommit, men har ej resulterat i någon konkret plan.

VA-försörjningen i Anderstorp finansieras helt med avgifter.

Avfallshantering

Sopvolymerna ökar, transportererna blir fler och mängden avfall blir större. Både genom okunskap och lathet bidrar vi till att enorma mängder farliga ämnen cirkulerar i både mark, luft och vatten.

I vårt land vilar ansvaret för avfallet på tre parter; kommunen för hushållsavfall, producenterna för avfall som omfattas av producentansvar och den som ger upphov till annat avfall är själv ansvarig för det. Idag finns fem producentansvar; förpackningar av olika materialslag, returpapper, däck, bilar samt elektriska och elektroniska produkter.

Gislaveds kommun ligger under genomsnittet när det gäller årlig sopmängd med sina 200 kg/person och år.

I Anderstorp tar man vara på avloppsslammet från reningsverket. Ungefär hälften används på deponin till sluttäckning och resten använder Gislaveds Energi AB till att göra biomull. Verksamheten här består av insamling och omhändertagande av hushållens avfall, latrin och tömning av slambrunnar. För insamling och tömning anlitas entreprenörer. I Anderstorp finns fem återvinningsstationer, vilket blir ca 1 på 1 000 invånare och ses som ett lagom antal.

Mossarps avfallsanläggning utanför Gislaved är kommunens enda godkända deponi, där sorterat återvinningsmaterial från hushåll får avlämnas fritt. De sorterade sopor som samlats in i kommunen transporteras efter omlastning till Kristinehedsverket i Halmstad, där de genom förbränning bidrar till fjärrvärmens.

Risk för läckage av lakvatten från Mossarpsdeponin till Nissan är en risk.

Farligt avfall från hushållen samlas upp av återvinningscentralens miljöbil. Företagens farliga avfall omhändertas av företag som inriktat sig på detta.

Fr o m 2005 blir det förbjudet att deponera organiska avfall. Idag finns inga bra lösningar för fortsatt avfallshantering och heller inga förslag från lagstiftarna. År 2008 kommer Mossarps avfallsanläggning att upphöra som deponi då man inte har de ekonomiska förutsättningarna att vidta alla de åtgärder för att uppfylla kraven i lagstiftningen. Lite har talats om att man då kan anlägga en deponi för hela GGVV-området och då kunna dela på kostnaderna för en sådan.

Hushållens avfallshantering sköts av kommunerna och producenterna. Kostnaderna tas ut som en renhållningsavgift samt en miljöavgift på själva produkten.

Telesystem och informationsteknik

Den tekniska infrastrukturen består av ett telenät med lokala och regionala delar, sammankopplade i ett internationellt nätverk. Telekommunikation innehåller sändare, distributionsnät och mottagare, men det är oftast bara själva distributionsnätet som räknas som infrastruktur.

3G-tekniken, den tredje generationens mobiltelefon blir både telefon och en bildator. I den kommunala vardagen kan 3G-tekniken underlätta på många områden. Möjligheten att kombinera nya tjänster, snabbare uppkoppling, samt bild och tal tillsammans innebär stora förändringar.

I Anderstorp är man, liksom på övriga orter, beroende av kommunens IT-verksamhet och centrala servrar. Exempel är äldre- och handikapp-, skol- och barnomsorgen. Gislaveds kommun har tagit beslut om ett IT-infrastrukturprogram, vilket innebär att man i fortsättningen bör integrera denna i den kommunala översiktsplaneringen.

Hot mot telesystem och informationstekniken är e-posthanteringen, bristande kunskap och samordning, strålningen, kontorstidsbemanning, telefonin, strömavbrott samt brand och stöld. Kommunens orter har prioriterats i olika grupper när det gäller utbyggnaden av 3G. I Prioritetsgrupp 1 finns bl a Anderstorp. Bara i kommunen kommer det att behövas femtiotalet nya 40-60 meter höga master. Man är inte idag helt klar över strålningens effekter och det är viktigt att de inte i onödan placeras där människor bor och vistas. En mast har tillkommit i Anderstorp och sannolikt tillkommer någon ytterligare. Antenner har placerats på befintliga byggnader och sedan tidigare finns även andra master för andra ändamål. Antenner under 4 meter är inte bygglovpliktiga.

Reservsystem finns för elförsörjningen både hos elföretagen och på IT-enheten för de centrala serverna. LAF har inte bestämts.

IT-verksamheten i Gislaveds kommun finansieras helt utan anslag utan lever på att sälja tjänster och produkter internt.

Vägar och motortrafik

Trafikledernas utformning har påverkan på tryggheten för dem som färdas på vägar, cykel- och gångstråk. Oskyddade trafikanter, främst barn och äldre, är särskilt utsatta för olycksrisker i trafiken. Säker tillgänglighet till skola, daghem och affärscentrum är viktiga trygghetsfaktorer och därför är gångvägarna till busshållplatser, skolvägar och parkeringar av särskild betydelse. Gatan är inte bara en transportsträcka utan också av stor social betydelse, en del av stadens uterum liksom att den är arbetsmiljö för vissa. I Anderstorp är GC-nätet bristfälligt idag, men håller successivt på att byggas ut.

Ett väl fungerande trafiksystem för både person- och varutransporter är en förutsättning för ett modernt samhälle ska fungera. Flexibilitet och smidighet samt avsaknaden på rimliga andra alternativ i kommunen talar för att en stor andel av både person- och varutransporterna även i fortsättningen kommer att gå på väg. Vägtransporter är av vikt för varuutbytet, företags och kommuners konkurrenskraft liksom enskilda människors möjligheter.

Stommen i kommunens trafiknät utgörs av väg 26, Nissastigen, mellan Halmstad och Jönköping och väg 27, som är en del i stråket Karlskrona-Växjö-Göteborg. Väg 153 är en tvärled i den södra delen av kommunen och ger förbindelse med Värnamo och Varberg och väg 151 går till Hestra.

Kommunen är väghållare för samtliga utom väg 27, Kulltorpsvägen (väg 621) och delar av Gnosjövägen (väg 604). Kommunikationsdepartementet handlägger regeringens trafikfrågor och Vägverket svarar för byggande, drift och underhåll av det statliga vägnätet.

Länstrafikbolagen är huvudman för kollektivtrafiken i respektive län och Vägverket har det övergripande ansvaret för trafiksäkerhetsarbetet i landet. Jönköpings Länstrafik har till uppgift att samordna buss- och tågtrafiken i länet. All trafik som bedrivs i Länstrafikens regi utförs på entreprenad av ca 25 trafikföretag. 2 busslinjer passerar Anderstorp mot Värnamo. En går via Gnosjö och en via Reftele.

Hot gällande vägar och motortrafik är t ex integration av trafiklagen, farligtgodstransporter, vilt och avsaknad av regelsystem. För att minska sannolikheten för olyckor behövs åtgärder för att höja säkerheten. Man säger också att det är mer

kostnadseffektivt att satsa resurser på minskning av sannolikheten för olyckor då en inträffad olycka ofta medför högre kostnader. I Anderstorp prioriterar man idag GC-vägar och en utflyttning av väg 604. Den nya dragningen av 604 förutses kunna leda bort mycket av trafiken, framförallt den tunga, som idag går genom centrum. I denna länk är det viktigt att sammanbinda Götgatan, vilken idag är delad till två gator.

Den kommunala väghållningen i Anderstorp finansieras helt genom kommunalskatt. .

Järnvägen

Gislaveds kommun är lite isolerad både vad gäller person- och godstransporter på järnväg. Boende i kommunen är i behov av egen bil, då inga andra rimliga alternativ till pendling finns. Kommunen ses inte heller ha förutsättningarna för en utbyggnad, vilket innebär att man här inte har långsiktiga mål som pekar åt rätt håll, mot en mer hållbar utveckling och ett mer effektivt användande av naturresurserna. Uppskattningsvis finns runt 5 företag i Anderstorp som är beroende av järnvägen.

Hamn och sjötransport, flygplats och flygtransport

Många företag i Anderstorp är beroende av både fartyg och flyg när det gäller långväga och utrikes godstransporter. Dessa transportsätt är däremot inte lika flexibla som lastbilstransporterna, vilket gör dessa oersättliga. De flesta företag i Anderstorp använder sig av Schenker och Danzas för både inrikes och utrikes transporter. De flesta transporter från Anderstorp går hela vägen med lastbil och i storleksordning efter kommer, för båda företagen, för vidare transport med tåg (Jönköping), fartyg (Göteborg) och sist flyg (Jönköping, Landvetter). Danzas kör varje dag gods till Göteborg för vidare transport med både tåg och fartyg. Samma gäller för flyget

även om dessa inte är lika många som de övriga. Företaget kör även varje dag gods för vidare transport med flyg från Jönköping och Landvetter, med dessa är än färre än de till flygplatserna. Schenker har även de dagliga resor med gods för vidare transport med fartyg och tåg. Till flyget har de däremot inte transporter ens varje vecka.

Avsaknaden av väl fungerade transporter för flöden av både gods och människor är ett långsiktigt hot inte bara för Anderstorp och Gislaveds kommun. Dålig tillgång på, avsaknaden av eller dåligt fungerande person- och godstransporter, kan vara förödande för en ort eller en hel region. Detta bidrar dessutom till att motarbeta det långsiktiga arbetet för en hållbar utveckling.

Farliga ämnen i industriprocesserna

Det kommer naturligtvis alltid att finnas och behövas industrier. Ansvaret för den operativa tillsynen enligt miljöbalken delas mellan Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Läkemedelsverket med flera på central nivå, länsstyrelserna på regional nivå och kommunerna på lokal nivå.

Verksamheter som klassas som A-objekt kräver tillstånd av Miljödomstolen, B-objekt kräver tillstånd av länsstyrelsen och C-objekt måste anmäla sin verksamhet till miljönämnden. Övriga mindre verksamheter kallas U-objekt. I regel är det miljönämnden som har tillsyn över dessa, men andra överenskommelser kan göras mellan myndigheterna.

Kommunen ansvarar för tillsynen av 14 B-företag, varav 6 i Anderstorp. Länsstyrelsen ansvarar för tillsynen av 31, varav 5 i Anderstorp. Gränserna för vilka verksamheter som hamnar hos länsstyrelse eller kommun finns beskrivna i miljöbalken.

I Anderstorp är det ytbehandlingsföretagen som är de mest "farliga". Anderstorpsån har sedan 1920-talet fungerat som recipient för elektrolytisk ytbehandling. Kunskapsinventering av förorenade områden i åns avrinningsområde har genomförts. Tidigare okända förorenade markområden som via grundvattnet kan vara bidragande orsak till åns höga metallhalter har identifierats. De ämnen som är förhöjda jämfört med ursprungligt tillstånd är koppar, nickel, kadmium och zink. Tillräckliga kunskaper saknas emellertid över lag när det gäller olika ämnes egentliga påverkan på sin omgivning.

Någon form av beredskapsplaner finns ej, men händer en farligt godsolycka ska man från miljö- och hälsoskyddskontoret finnas på plats.

I Gislaveds kommun finansieras verksamheten av miljöavgifter.

Hantering och transporter av farliga ämnen

Störst mängd gods, både farligt och icke, kommer till kommunen norrifrån, via E4. Störst mängd som lämnar kommunen går söderut via väg 26. Det är betydligt större mängd som kommer till kommunen än som lämnar den. I Anderstorp finns ca 16 mottagare av farligt gods och flera av dessa finns inom de centrala delarna.

Geologiska och hydrologiska risker

I Gislaveds kommun finns inte den typ av mark att skredrisk föreligger.

Enligt översvämningsskarteringen gjord av Räddningsverket 2002, fanns inga översvämningrisker utsatta inom Anderstorps gränser, detta bör emellertid även ses över i samband med skartering för Nissan. Orten skulle vid en eventuell större översvämning bli indirekt drabbad, då risk finns att skada bl a den tekniska

infrastrukturen som t ex avlopps- och elförsörjningen och i extremare fall även vattenförsörjningen. Gislaveds kommun, räddningstjänsten och kommunens berörda enheter, håller f n på med att kartlägga riskområdena för översvämningar, liksom besluta om framtida planer inom dessa. Problematiken för hela kommunen kommer att behandlas i den nya kommunomfattande översiktsplanen, ÖP 06.

För översiktlig kartläggning av markradonrisker 1982 har Statens Planverk rekommenderat klassning av den orörda marken i högriskområde, normalriskområde eller lågriskområde. I Gislaveds kommun finns endast normal- och lågriskområden för radon. Åtgärder anses inte behövas inom sådana.

Långsiktiga hot

Miljöfrågorna har stor betydelse för infrastrukturens utveckling och en god miljö är en förutsättning för fortsatt positiv välfärdsutveckling. Naturlagarna sätter gränserna, vilka förstås inte går att bryta. Våra verksamheter utgör hot mot de naturliga ekosystemen och vår egen hälsa och välbefinnande. Vi har levt på ett enormt sparkapital, vilket nu börjar ta slut. Man kan som bekant inte i längden leva som en miljonär utan att ha en miljonärs inkomster.

Miljöproblemen i dagens samhällen är av en annan karaktär än de har varit och betydligt svårare att angripa eftersom de är diffusa, har lång fördröjning och deras samband med den existerande resurs- och energikrävande stadsstrukturen är mycket komplexa.

En snabb teknikutveckling har gjort det möjligt att framställa en lång rad konstgjorda ämnen. Vår förmåga att utvinna, anrika och modifiera naturens egna ämnen har mångdubblats, men ämnens giftighet är nästan omöjlig att bestämma. Många är svårnedbrytbara

ämnen lagras i levande organismer, koncentreras i näringskedjorna och hamnar till slut i våra livsmedel. Livet igenom kan tungmetaller som kadmium eller långlivade ämnen som PCB och dioxin anrikas i våra vävnader, och redan det ofödda barnet påverkas via moderns blod.

Konsekvenserna av dagens kemikalieflöden låter sig bara anas. De metaller som anses vara av störst miljömedicinsk betydelse är, enligt samma källa, arsenik, kadmium, bly och kvicksilver. Inom EU har man registrerat över 100 000 olika kemiska ämnen som existerande redan 1981. Sedan dess har det varje år tillkommit nya ämnen och tusentals nya kemiska produkter med blandningar av redan existerande kemikalier och ibland helt nya ämnen.

I det stora hela är det inte så lätt att komma åt kemikalieutsläpp, även om vi inför förbud här i Sverige. Detta eftersom kommersiella intressen sällan accepterar inskränkningar. När vissa kemikalier och kemiska produkter förbjudits i ett land har tillverkning och försäljning flyttats till länder med lägre miljökrav, vilket ibland medfört att användningen ökat globalt.

Stadens restprodukter utgör en stor del av samhällets totala miljöbelastning. För andra delar svarar bl a industri, jordbruk och regional infrastruktur. Stadens tekniska infrastruktur har byggts ut för att förbättra miljön i staden, men den totala belastningen på miljön kvarstår i huvudsak. Många av problemen kan man minska eller eliminera genom en medveten samhällsplanering redan på lokal nivå. Detta kan göras genom välplanerad lokalisering och utformning av bostäder, arbetsplatser och infrastruktur.

I Anderstorp ses de största hoten vara utsläpp vid ytbehandlingsföretagen, gamla förorenade deponier och

industriomter samt bristande kunskap om de kemiska ämnens verkliga påverkan på sin omgivning. Detta innebär att Anderstorp idag brottas med stora problem när det gäller förorenade mark- och vattenområden. Idag genomförs föreberedande undersökningar för att identifiera vilka ämnen som finns och i vilken omfattning.

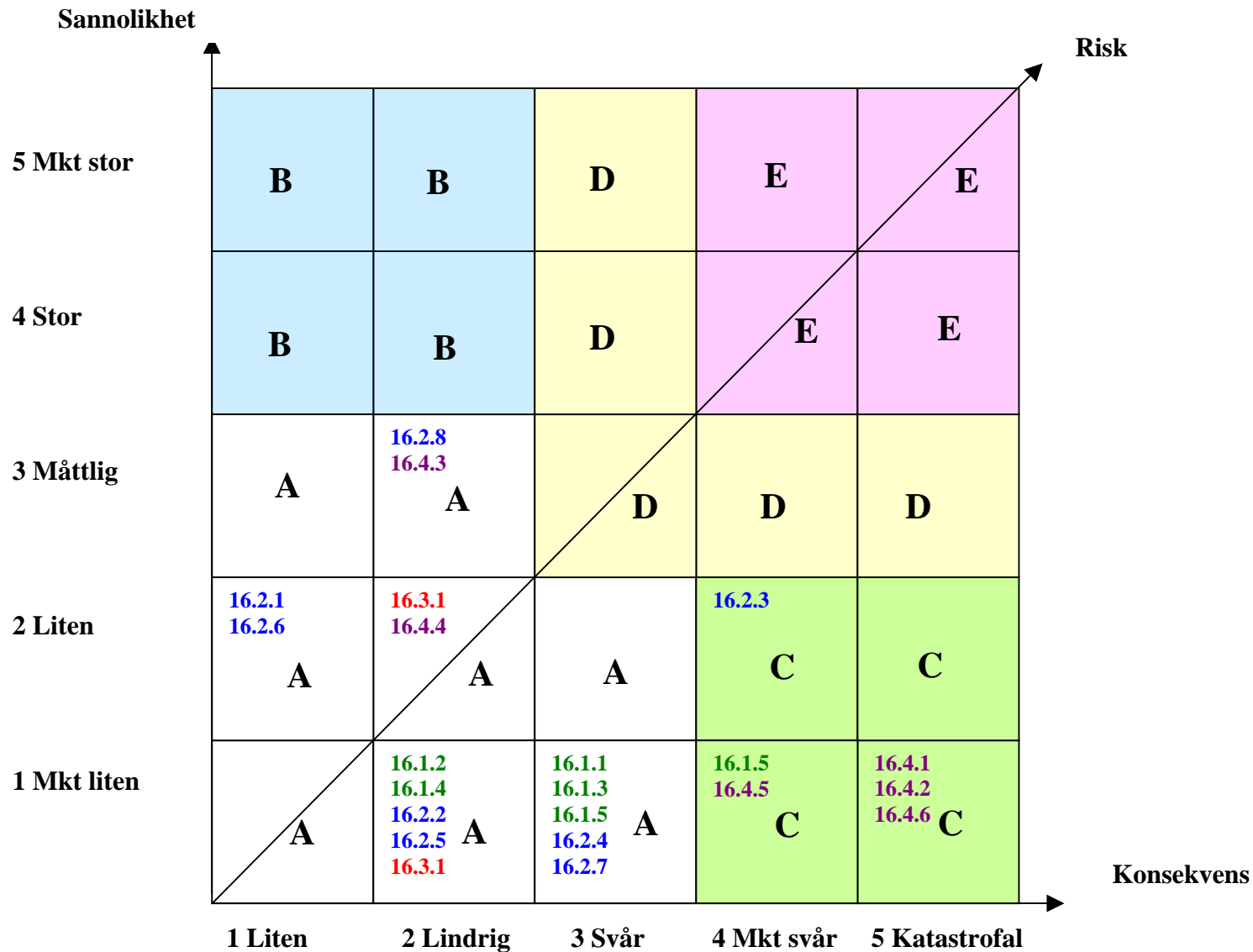
Företag och verksamheter i Anderstorp har både stora och små miljömål som de ständigt arbetar med och miljörapporter för de tillståndspliktiga verksamheterna skickas varje år till miljö- och hälsoskyddskontoret eller länsstyrelsen. När det gäller kommunens avfallsdeponier har arbetet smått påbörjats. Det är viktigt att problemet också behandlas i översiktsplanerna.

16 Sammanställning av sårbarhetsfaktorer Teknisk försörjning

	Konsekvens	Sannolikhet	Risk
16.1 Energi 16.1.1 Elbortfall eller ojämn försörjning (sänkning) 16.1.2 Elbortfall p g a fysisk åverkan 16.1.3 Manuell fränkoppling, MFK 16.1.4 Utslagen driftförsörjningscentral 16.1.5 Elbortfall stamnätet	3 Svår 2 Lindrig 3 Svår 2 Lindrig 3-4 Svår, Mkt svår	1 Mkt liten 1 Mkt liten 1 Mkt liten 1 Mkt liten 1 Mkt liten	3 2 3 2 3-4
16.2 VA 16.2.1 Elbortfall fredstid 16.2.2 Elbortfall kris/krig 16.2.3 Utslagen vattentäkt 16.2.4 Utslagna vattenverk 16.2.5 Utslagna avloppsreningsverk 16.2.6 Fysisk åverkan på ledningsnäten 16.2.7 Översvämning Nissan vattenförsörjningen 16.2.8 Översvämning Nissan avloppsförsörjningen	1 Liten 2 Lindrig 4 Mkt svår 3 Svår 2 Lindrig 1 Liten 3 Svår 2 Lindrig	2 Liten 1 Mkt liten 2 Liten 1 Mkt liten 1 Mkt liten 2 Liten 1 Mkt liten 3 Måttlig	2 2 8 3 2 2 3 6
16.3 Avfallshantering 16.3.1 Brand och läckage av lakvatten	2 Lindrig	1-2 Mkt liten, Liten	2-4

	Konsekvens	Sannolikhet	Risk
16.4 Telesystem och informationsteknik			
16.4.1 Brand	5 Katastrofal	1 Mkt liten	5
16.4.2 Stöld	5 Katastrofal	1 Mkt liten	5
16.4.3 Fysisk åverkan	2 Lindrig	3 Måttlig	6
16.4.4 Störning	2 Lindrig	2 Liten	4
16.4.5 Åska	4 Mkt svår	1 Mkt liten	4
16.4.6 Utslaget data- och telenät	5 Katastrofal	1 Mkt liten	5

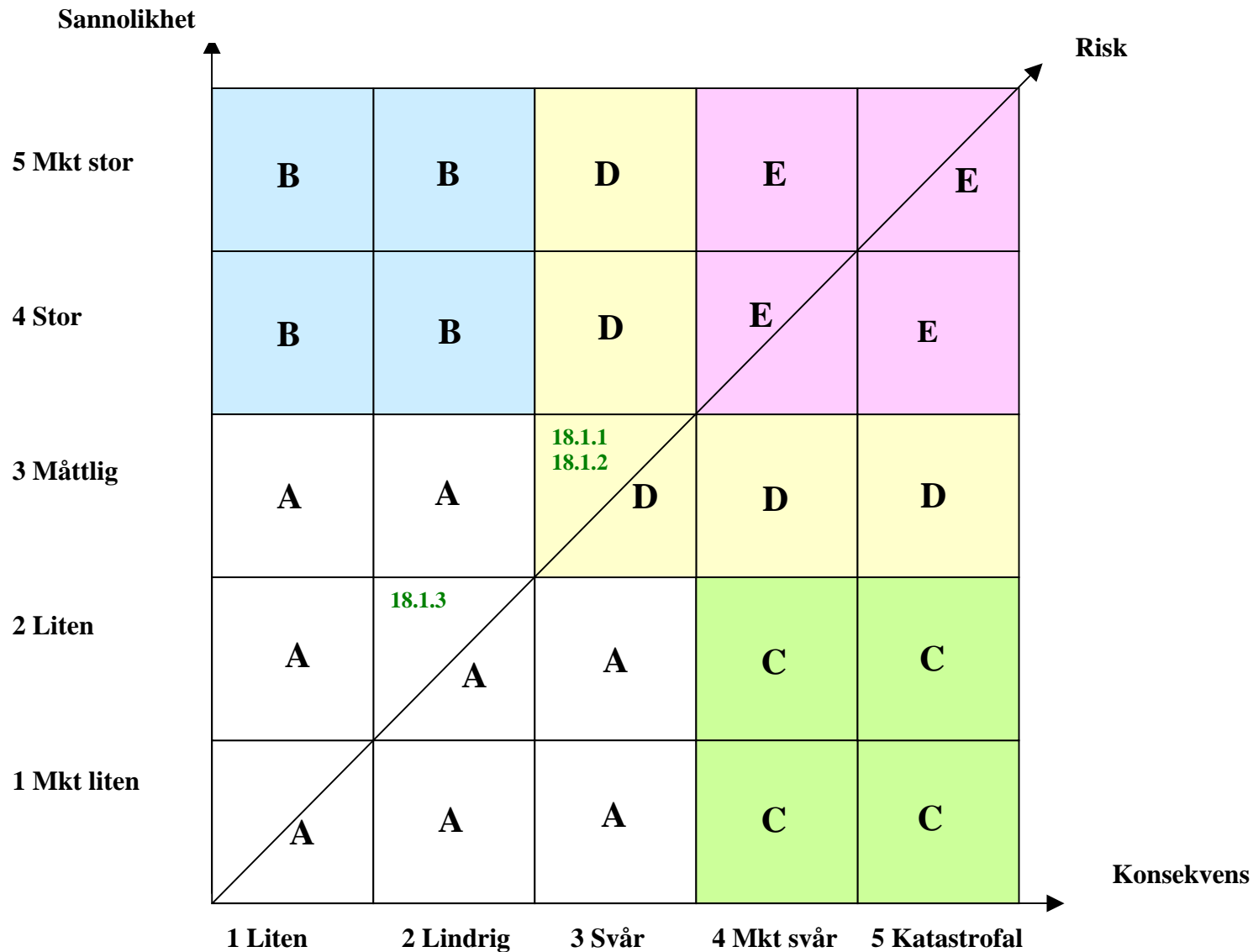
17 Riskmatris Teknisk försörjning

18 Sammanställning av sårbarhetsfaktorer Transporter och transportanläggningar

	Konsekvens	Sannolikhet	Risk
18.1 Vägar och motortrafik			
18.1.1 Trafikolycka på väg 27	3 Svår	3 Måttlig	9
18.1.2 Trafikolycka på lokala genomfarts- och huvudleder	3 Svår	3 Måttlig	9
18.1.3 Olycka på GC-vägar	2 Lindrig	2 Liten	4

19 Riskmatris Transporter och transportanläggningar

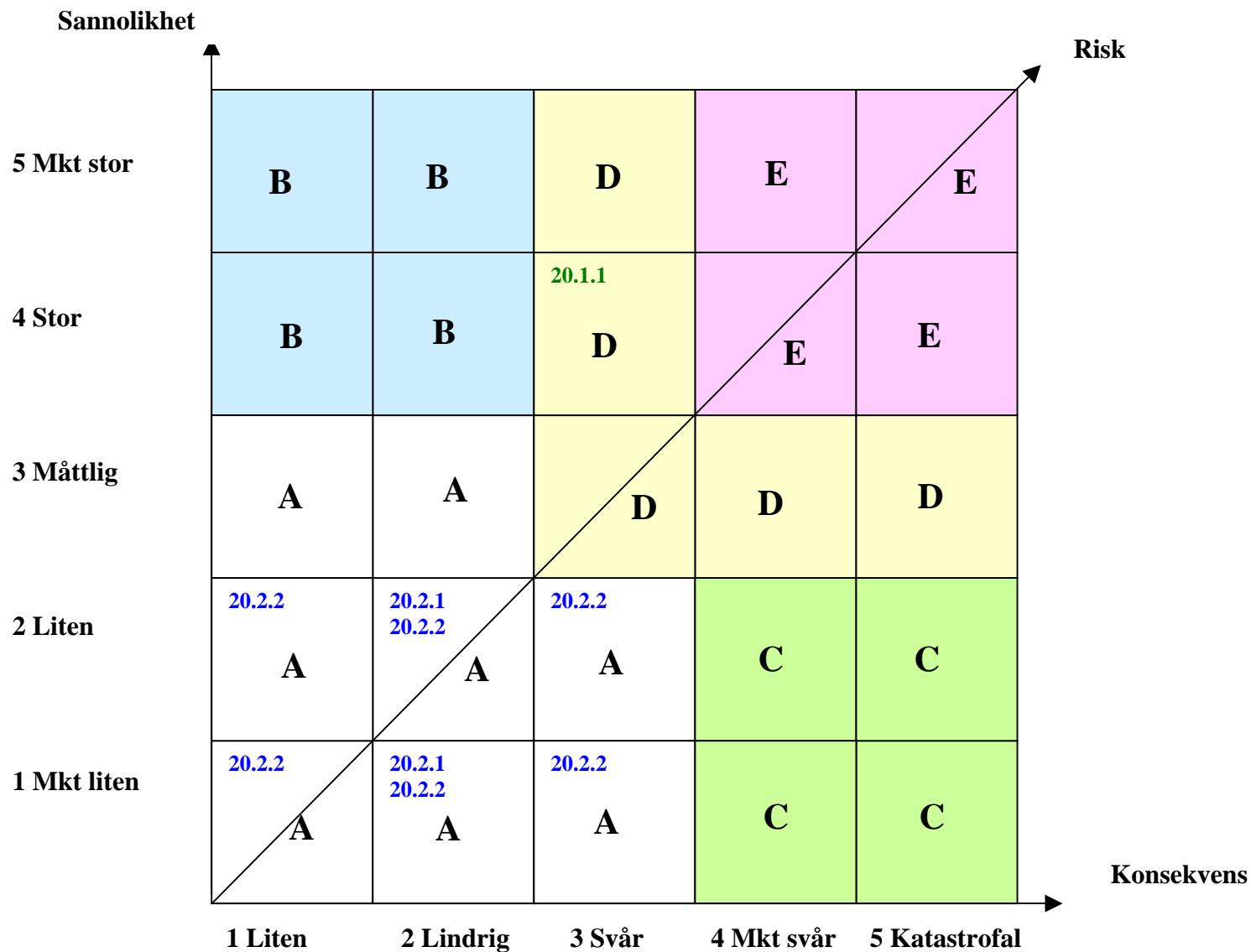

20 Sammanställning av sårbarhetsfaktorer Hantering av farliga ämnen

	Konsekvens	Sannolikhet	Risk
20.1 Farliga ämnen i industriprocesserna 20.1.1 Urlakning från gammal industrimark, samt pågående processer som medför utsläpp till mark och vatten.	3 Svår	4 Stor	12

	Konsekvens	Sannolikhet	Risk
20.2 Hantering och transporter av farliga ämnen 20.2.1 Risk för antändning bensinstationerna i Anderstorp.	2 Lindrig	1-2 Mkt liten Liten	2-4
20.2.2 Farligtgodsolycka till och från mottagare i Anderstorp.	1-3 Liten- Svår	1-2 Mkt liten-Liten	1-6

21 Riskmatris Hantering av farliga ämnen

22 Sammanställning av sårbarhetsfaktorer inom D och E

D	Konsekvens	Sannolikhet	Risk
18.1.1 Trafikolycka på väg 27.	3 Svår	3 Måttlig	9
18.1.2 Trafikolycka på lokala genomfarts- och huvudleder.	3 Svår	3 Måttlig	9
20.1.1 Urlakning från gammal industrimark, samt pågående processer som medför utsläpp till mark och vatten.	3 Svår	4 Stor	12

E	Konsekvens	Sannolikhet	Risk
Finns inga.			

OBS! Då matriserna är inklippta från fullversionen stämmer inte siffrorna.

Kommunens styrkor och svagheter

Styrkor

- Vattenförsörjningen. Grundvatten, läget vid Nissan.
- Ortsstorleken. Ej intressant från sabotage/terroristsynpunkt.
- Samtalet som planeringsinstrument.
- Den välkända företagsamheten i regionen.
- Arbetar effektivt och långsiktigt med riskhanteringen.
- Reservsystem för elförsörjningen. Tillgång till vatten, el och värme vid kris.
- Räddningstjänsten arbetar över kommungränserna.
- Flera flygplatser ”nära”.
- Endast låg- och normalriskområden för radon.
- Digitalisering ger smidigare och effektivare riskhantering.
- Stark identitetskänsla. Borde kunna förstärkas ännu mer.
- Stor utvecklingspotential med lite bättre vilja!

Svagheter

- Vattenförsörjningen. Ej reservvattentäkt. Farligtgodstransporter.
- Isolerat läge. Inga rimliga alternativ till bilen.
- Mycket förorenad och osanerad mark. Tillväxthämmande.
- Förvaltningar sitter på olika ställen geografiskt. (Detta håller 2004 genom omorganisation på att ändras.)
- Översvämningsrisken.
- Försurningen. Metallerna i marken urlakas och vandrar.
- Otrygg trafikmiljö, speciellt för oskyddade trafikanter. Vilt.
- Omöjligt att veta vad som transporteras i och genom orten. Utspridda mottagare av farligt gods, även i de centrala delarna.
- Svårt att arbeta med långsiktiga hot p g a t ex bilberoendet och kraftigt förorenade markområden.
- Brist på lämpliga omlastningscentraler ger mer lastbilstrafik.
- Avsaknad av tågstation.

- Dålig marknadsföring utåt. I vissa delar oförtjänt ”dåligt rykte” i övriga landet. Gäller hela kommunen.